

فصل اول : ذکر

شرایط آداب و ذکر

مولوی به ذکر شب هنگام و دعای سحرگاه اشاره کرده و به سالکان اندرز می دهد که اگر می خواهند به حواس نورانی دست یابند، باید از خواب و خورد خود کم کرده و به یاد کرد و ذکر حق تعالی بیفزایند.

اندکی صرفه بکن از خواب و خور

ارمغان بهر ملاقاتش ببر

شو قلیل النوم مما یهجعون

باش در اسحار، از یستغفرون^(۱)

جنبشی اندک بکن همچون جنین

تا ببخشندت حواس نور بین

مثنوی ج ۱ ص ۱۹۶

۱- اشاره ای است به قرآن مجید سوره ذاریات (۵۱) آیات ۱۸-۱۷

كانو قليلا من الليل ما يهجعون^{۱۷} بالاسحار هم يستغفرون^{۱۸} (آنان اندکی از شب را می خوابیدند عبادت می کردند) (۱۷) و سحرگهان از خدا درخواست آمرزش می کردند (۱۸)

مولوی در چند جای مثنوی به سجده کردن در ضمن یاد کرد و ذکر حق و در میان مناجات با او، اشاره کرده و آن را در نزدیکی به حق بسیار موثر دانسته است.

مثنوی ج ۳ ص ۲۵۳

سجده کن صدبار و می گوی ای خدا

نیست این غم غیر در خورد و سزا

مثنوی ج ۳ ص ۱۹۶

سجده گه را تر کن از اشک روان

کای خدا تو وارهانم زین گمان

مثنوی ج ۲ ص ۲۰۰

سجده کرد و گفت ای دانای سوز

در دل داوود انداز آن فروز ...

مثنوی ج ۲، ص ۱۳۶

سبطنی آن دم در سجود افتاد و گفت

ای خدای عالم جهر و نهفت ...

مثنوی ج ۲، ص ۴۸۶

علاوه بر توجه به ذکر نیمه شب و سجده در میان ذکر، مولوی توجه خاصی به تضرع و اشک خالصانه داشته و آن را باعث گشوده شدن درهای رحمت الهی و برداشته شدن حجاب ها دانسته است.

زاری و گریه، قوی سرمایه ای است

رحمت کلی، قویتر دایه ای است

دایه و مادر بهانه جو بود

تا که کی آن طفل او گریان شود

طفل حاجات شما را آفرید

تا بنالید و شود شیرش پدید

گفت : ادعوا لله، بی زاری مباش

تا بجوشد شیرهای مهره اش

ج ۱، ص ۳۵۳

چون خدا خواهد که مان را یاری کند

میل ما را جانب زاری کند

ای خنک چشمی که آن گریان اوست

ای همایون دل آن که آن بریان اوست

آخر هر گریه آخر خنده ای است

مرد آخر بین مبارک بنده ای است

هر کجا آب روان، سبزه بود

هر کجا اشکی دوان، رحمت شود

باش چون دولابه نالان، چشم تر

تا ز صحن جانن بر روید خضر

مثنوی ج ۱، ص ۵۱

• تهران - میدان ۷ تیر - خیابان قائم مقام - نرسیده به خیابان فجر - نبش کوچه سام - پلاک ۱۷ - طبقه ۴
• تلفکس : ۵- ۸۸۳۴۹۶۷۰ (۰۲۱) - فاکس : ۸۸۳۴۹۶۷۳ (۰۲۱)

• [URL:www.parsnamaddata.com](http://www.parsnamaddata.com)

• [E-mail : info@parsnamaddata.com](mailto:info@parsnamaddata.com)

این ابیات مولوی می توانند ترجمان این سخنان شمس باشند : (شک نیست که چرک اندرون می باید که پاک شود، که ذره ای از چرک اندرون آن کند که صد هزار چرک بیرون نکند. آن چرک اندرون را کدام آب پاک می کند ؟ سه چهار مشک از آب دیده ! نه هر آب دیده ای ، الا آب دیده ای که از صدق برخیزد، بعد از آن بوی امن و نجات بدو می رسد، گو فارغ بخسب .

مقالات شمس ، ج ۱ ، ص ۱۳۳

و در جای دیگر می فرماید (در خلوتی روی و زار زار بگریی ... به آن آب دیده بباری، تا ذوقی و راحتی ببایی)

مقالات شمس، ج ۱، ص ۱۳۳